

Advocaten in de wijk

Subsidieregeling wijkrechtspraak: de drie punten
toeslag in kaart gebracht

Colofon

Uitgave	Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand
Titel	Advocaten in de wijk. <i>Subsidieregeling wijkrechtspraak: de drie punten toeslag in kaart gebracht.</i>
Opdrachtgever	Raad voor Rechtsbijstand
Auteurs	Dorien van den Berg Mirjam van Gammeren-Zoetewij Susanne L. Peters Carla van Rooijen
Datum	november 2025
Contact	kenniscentrum@rvr.org

Samenvatting

De Rechtspraak is in 2018 gestart met wijkrechtspraakinitiatieven. Wijkrechtspraak is een laagdrempelige en kleinschalige vorm van rechtspraak in de wijk, die erop is gericht een bijdrage te leveren aan de toegankelijkheid van de rechtspraak voor rechtzoekenden en de oplossing van (vaak meervoudige) problematiek van verdachten of rechtzoekenden in die wijk. Advocaten dienen in deze zaken extra werkzaamheden te verrichten. Om deze extra werkzaamheden te vergoeden is de Subsidieregeling werkzaamheden ten behoeve van rechtsbijstand in locaties voor Wijkrechtspraak 2024–2026 in het leven geroepen.

De Raad voor Rechtsbijstand heeft het Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand verzocht om de subsidieregeling gedurende haar looptijd te monitoren. Het doel van het onderhavige onderzoek is om inzicht te ontwikkelen in de werking van de subsidieregeling. Dit gebeurt door analyse van de gedeclareerde toevoegingen en door advocaten via vragenlijstonderzoek te vragen naar ervaringen met de extra werkzaamheden en vergoeding binnen de subsidieregeling.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *"Wat zijn de ervaringen met de (extra werkzaamheden die worden vergoed onder de) landelijke Subsidieregeling Wijkrechtspraak?"*

Geconcludeerd kan worden dat meeste van de 465 toevoegingen binnen de subsidieregeling die werden gedeclareerd vóór 1 juli 2025, zijn behandeld op locaties in Rotterdam en Amsterdam. Meer dan de helft van de advocaten heeft in die periode één wijkrechtspraakzaak binnen de regeling gedeclareerd; enkele advocaten hebben meer zaken gedeclareerd. Verder blijkt verreweg het grootste deel van de toevoegingen verstrekt te zijn voor verdachten in een strafzaak.

Vrijwel alle advocaten hebben voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting overleg gevoerd met de cliënt. Een groot deel van de advocaten zoekt (daarnaast) voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting de samenwerking met andere partijen.

De puntenvergoeding van de subsidieregeling lijkt aan te sluiten bij de gemiddelde tijd die advocaten besteden aan wijkrechtbankzaken. Een groot deel van de advocaten vindt de drie beschikbare punten toereikend. De extra werkzaamheden die zij dienen te verrichten, zijn niet voor alle advocaten duidelijk. Mogelijk is er ten aanzien van deze duidelijkheid nog winst te behalen in de informatievoorziening.

Het merendeel van de respondenten vindt het niet nodig om aanvullende kwaliteitseisen in te voeren.

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Onderzoeksvraag	6
1.3 Afbakening onderzoek en locaties	6
1.4 Leeswijzer	7
2 Methode	9
2.1 Voorbereiding van het onderzoek	9
2.2 Dossieronderzoek	9
2.3 Systeemdata	9
2.4 Enquête-onderzoek	10
3 Resultaten	11
3.1 Verloop en kenmerken van wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling	11
3.2 Ervaringen van advocaten	13
4 Conclusie en discussie	20
4.1 Beantwoording van de deelvragen	20
4.2 Discussie	21
Literatuurlijst	22
Bijlage 1. Representativiteit van de enquêterespons	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

1.1.1 De start van wijkrechtspraak en de subsidieregeling voor advocaten

De Rechtspraak is in 2018 gestart met wijkrechtspraakinitiatieven. Wijkrechtspraak is een laagdrempelige en kleinschalige vorm van rechtspraak in de wijk, die erop is gericht een bijdrage te leveren aan de toegankelijkheid van de rechtspraak voor rechtzoekenden en de oplossing van (vaak meervoudige) problematiek van verdachten of rechtzoekenden in die wijk (Bauw et al., 2024).¹ Wijkrechtspraak is op deze wijze ingericht zodat het beter aansluit bij deze kwetsbare groep mensen. De meeste wijkrechtspraakprojecten stellen als voorwaarde dat bij de betrokkene (enige) bereidwilligheid moet bestaan om mee te werken aan de wijkrechtspraakprocedure of bereidheid om hulp te aanvaarden. De belangrijkste werkstromen van de wijkrechtspraak zien op strafzaken, schulden en schoolverzuim.

De eerste experimenten met wijkrechtspraak, in Eindhoven en Rotterdam, hebben navolging gekregen in andere arrondissementen. De procedures bij wijkrechtspraak verschillen van locatie tot locatie. Zij hebben gemeen dat de advocaat extra werkzaamheden dient te verrichten. Om deze extra werkzaamheden te vergoeden is de Subsidieregeling werkzaamheden ten behoeve van rechtsbijstand in locaties voor Wijkrechtspraak 2024–2026 (hierna: de subsidieregeling) in het leven geroepen. De Raad voor Rechtsbijstand (hierna: Raad) voert deze subsidieregeling uit.

Sinds 21 september 2023 kunnen advocaten die optreden in wijkrechtspraakzaken in Amsterdam, Den Haag en Tilburg een toeslag van drie extra punten aanvragen.² Op 1 januari 2024 is de regeling uitgebreid tot een landelijke subsidieregeling met een looptijd van twee jaar.³ De subsidieregeling dekt ten minste de op dat moment bestaande wijkrechtspraakinitiatieven.⁴ Om de toeslag te ontvangen dienen advocaten bij de declaratie van de toevoeging aan te geven dat er sprake is van behandeling bij een Wijkrechtbank.

1.1.2 Monitoring door het Kenniscentrum

De Raad heeft het Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand (hierna: Kenniscentrum) verzocht om de subsidieregeling gedurende haar looptijd te monitoren. Het doel van het onderhavige onderzoek is om inzicht te ontwikkelen in de werking van de subsidieregeling. Dit gebeurt door advocaten via vragenlijstonderzoek te vragen naar de ervaringen met de extra werkzaamheden en vergoeding binnen de subsidieregeling.

¹ Voor meer informatie over wijkrechtspraak verwijzen wij ook naar deze publicatie en de Blauwdruk wijkrechtspraak.

² Zie www.rvr.org/@14267/toeslag-rechtsbijstand-wijkrechtspraak en www.rvr.org/kenniswijzer/zoeken-kenniswijzer/vaststellen/alle-rechtsterreinen/art-02-vergoeding-toeslag.

³ Zie www.rvr.org/@15676/toeslag-wijkrechtspraak-landelijk-kracht.

⁴ Wanneer er meer locaties van wijkrechtspraak komen waarvoor de toeslag kan gelden, is het [overzicht van wijkrechtspraak](#) op de website van de rechtspraak leidend.

1.2 Onderzoeksvraag

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

"Wat zijn de ervaringen met de (extra werkzaamheden die worden vergoed onder de) landelijke Subsidieregeling Wijkrechtspraak?"

De hoofdvraag valt uiteen in de onderstaande deelvragen:

1. Wat is het verloop van het aantal wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling?
2. Wat zijn de kenmerken van de wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling?
3. Wat zijn de ervaringen van advocaten met de (extra werkzaamheden die worden vergoed onder de) subsidieregeling?

1.3 Afbakening onderzoek en locaties

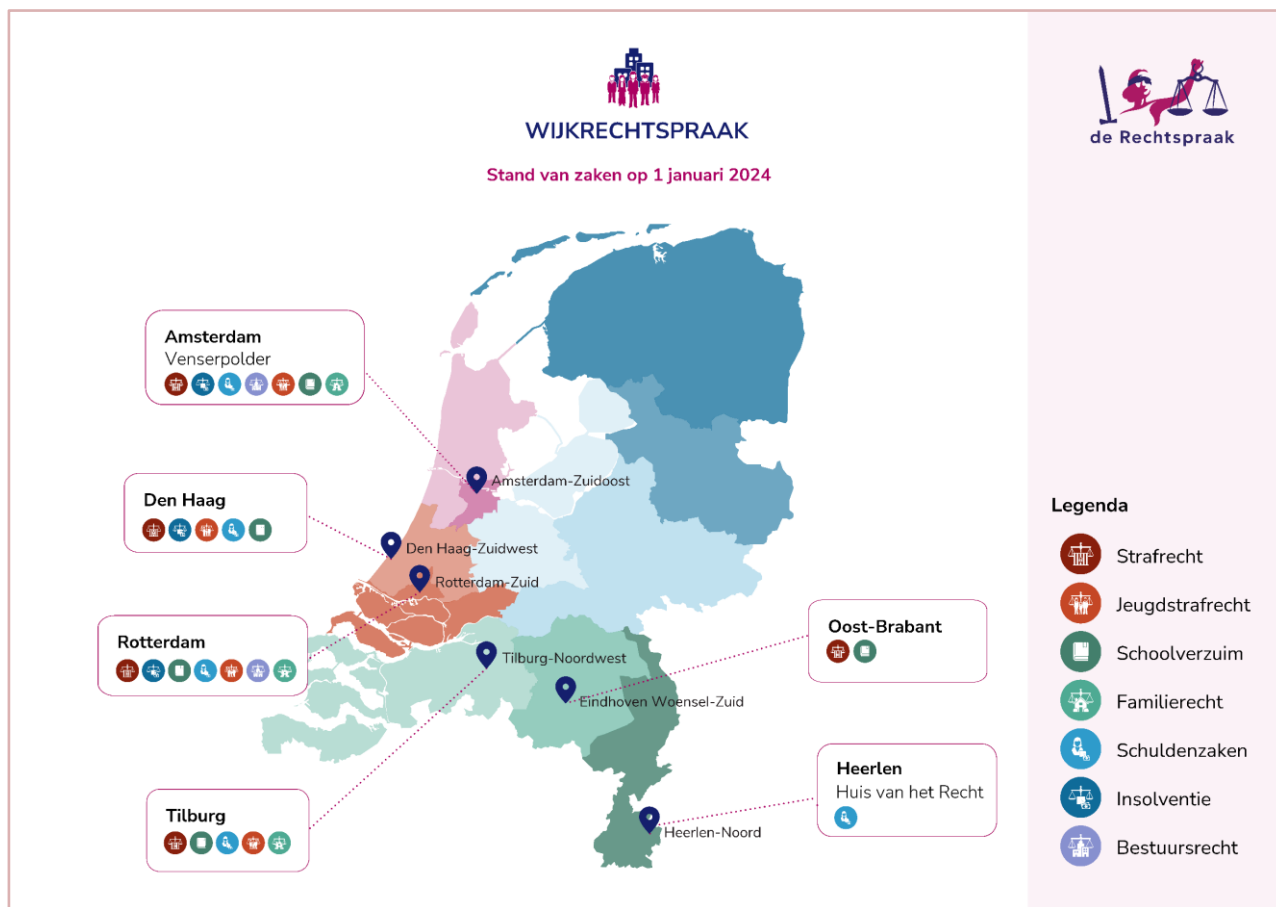
Dit onderzoek richt zich op de wijkrechtspraakinitiatieven die op peildatum 1 januari 2024 vielen onder de subsidieregeling. Dit zijn de volgende zeven locaties:

- Aanpak huiselijk geweld (Rotterdam)
- Buurtrechter Venserpolder (Amsterdam)
- Huis van het recht (Limburg)
- Wijkrechtspraak Den Haag Zuidwest (Den Haag)
- Wijkrechtspraak Oost-Brabant
- Wijkrechtspraak op Zuid (Rotterdam)
- Wijkrechtspraak Tilburg

Binnen deze initiatieven richt het voorliggende onderzoek zich uitsluitend op de zaken die vallen binnen de subsidieregeling en dus binnen de gesubsidieerde rechtsbijstand. Doordat bij leerplichtwetovertradingen en schuldenzaken vaak geen advocaat betrokken is, ligt de nadruk van het onderzoek op de binnen de wijkrechtbankinitiatieven behandelde strafzaken. Per wijkrechtspraakinitiatief zijn er verschillen in opzet en aanpak. Zo is er verschil in het soort zaken dat wijkrechtspraakinitiatieven behandelen (zie Figuur 1). In Amsterdam wordt iedereen die woonachtig is in bepaalde postcodegebieden bij de wijkrechtbank uitgenodigd. Daardoor kunnen ook alle advocaten in die regio uitgenodigd worden bij de wijkrechtbank (Buurtrechter Venserpolder). Andere initiatieven werken met een pool van advocaten, waardoor er geen andere advocaten werkzaam zijn voor de wijkrechtspraak binnen dat initiatief.

Dit onderzoek beperkt zich tot zaken waarvoor de declaratie is vastgesteld vóór 1 juli 2025. De getoonde aantallen zaken in deze rapportage zijn daardoor lager dan het totaal aantal wijkrechtspraakzaken op toevoegingsbasis dat plaatsvond in de onderzochte periode.

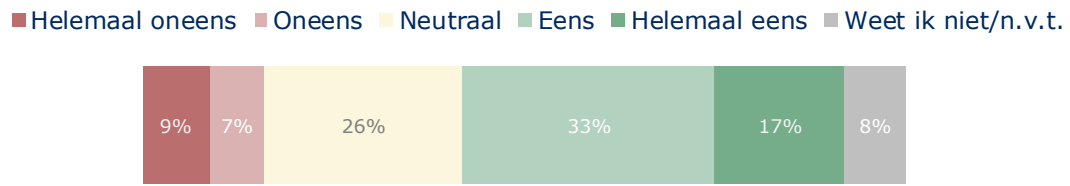
Figuur 1. De lopende wijkrechtspraakinitiatieven op 1 januari 2024. De kaart is een bewerking van een kaart van de Rechtspraak, gedownload op 5 juni 2025 van www.rechtspraak.nl. Door nieuwere initiatieven te verbergen zijn enkel de locaties die actief waren op 1 januari 2024 weergegeven.

Gelijktijdig met dit onderzoek door het Kenniscentrum vindt een evaluatie van de wijkrechtspraakinitiatieven plaats door het WODC. Deze evaluatie bestaat uit drie deelonderzoeken: een planevaluatie, een procesevaluatie en een effectevaluatie, waarvan de planevaluatie reeds is gepubliceerd (Bauw et al, 2024). Het doel van dat onderzoek is om inzicht te krijgen in de mechanismen die aan wijkrechtspraak ten grondslag liggen en de effecten van wijkrechtspraak. Daar waar het WODC-onderzoek zich richt op wijkrechtspraak in den brede, beperkt het verzoek aan het Kenniscentrum zich tot monitoring van de subsidieregeling. Het onderhavige onderzoek richt zich enerzijds op het feitelijk in kaart brengen van het verloop van de subsidieregeling, en anderzijds op het in beeld brengen van de ervaringen en belevingen van de advocaten die gebruik hebben gemaakt van de subsidieregeling.

1.4 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethodiek uiteengezet. Hoofdstuk 3 presenteert de resultaten. Hierbij zijn de antwoorden op de stellingen die voorgelegd zijn in de enquête gevisualiseerd zoals getoond in Figuur 2. Alle stellingen kenden een positieve formulering en de hieronder getoonde antwoordschaal, van 'helemaal oneens' tot 'helemaal eens' met een optie 'niet van toepassing'.

Figuur 2. Voorbeeld van de visualisatie van de antwoorden op de stellingen in de enquête.

In Hoofdstuk 4 worden de antwoorden op de onderzoeksvragen uiteengezet en wordt gereflecteerd op de beperkingen en bevindingen van dit onderzoek.

2 Methode

2.1 Voorbereiding van het onderzoek

Ter voorbereiding van dit onderzoek is literatuuronderzoek uitgevoerd. Daarnaast is informatie opgehaald en zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen bij de wijkrechtspraakinitiatieven en de subsidieregeling, waaronder een beleidsmedewerker van de Raad, enkele rechters en initiatiefnemers binnen wijkrechtspraak en een onderzoeker van de wijkrechtspraakinitiatieven. Tevens zijn enkele wijkrechtbankzittingen in Rotterdam en Amsterdam bijgewoond, waarbij gesproken is met de op die dag zitting houdende wijkrechters. Deze informatie tezamen is gebruikt om de enquête op te stellen. Na het opstellen van de enquête is deze geverifieerd bij een advocaat die ervaring heeft op het gebied van wijkrechtspraak.

2.2 Dossieronderzoek

Van alle gedeclareerde toevoegingen tot 1 juli 2025 waarbij de wijkrechtspraaktoeslag werd aangevraagd, zijn de dossierstukken handmatig geanalyseerd. Het doel hiervan was tweeledig: enerzijds om een beter beeld te krijgen van het type zaken dat wordt behandeld via wijkrechtspraak, en anderzijds om de betrouwbaarheid van de systeemdata te bepalen. Dit laatste werd gezien als een belangrijke stap, omdat sommige zaaksoorten en -locaties - de vraag opriepen of bij declaratie terecht een vinkje was geplaatst bij de wijkrechtspraaktoeslag, of dat dit per abuis was gebeurd. Denk hierbij aan zaken die op basis van de registratie door een meervoudige kamer behandeld lijken te zijn of zaken waarvan het rechtsgebied op het oog geen wijkrechtspraak lijkt te kunnen betreffen, zoals vreemdelingenbewaring.

Het beoordelen van de betrouwbaarheid van de systeemdata bleek beperkt mogelijk, omdat de meeste zaken vielen onder High Trust⁵. Om willekeur in de dataselectie te mijden, is besloten om enkel zaken waarvan het zeer onwaarschijnlijk is dat ze wijkrechtspraak betreffen uit te sluiten van dit rapport. Dit resulteerde in slechts één uitsluitcriterium, namelijk locatie. Uitsluiting vond plaats wanneer de in de declaratie genoemde rechtbank gesitueerd was in een stad zonder wijkrechtspraakinitiatief en er niet uit een samenhangende zaak en/of reiskostendeclaratie bleek dat er mogelijk afgereisd was naar een wijkrechtspraaklocatie. Op basis van zaakcode of zaakbeschrijving zijn geen zaken uitgesloten, omdat er te weinig informatie beschikbaar was om met voldoende zekerheid te concluderen dat het geen wijkrechtspraak betrof. Het toepassen van het uitsluitcriterium heeft geresulteerd in het uitsluiten van 27 zaken.

2.3 Systeemdata

Voor analyse is gebruikgemaakt van de systeemdata van de Raad voor Rechtsbijstand. Alle vastgestelde declaraties tot 1 juli 2025 met een toeslag voor wijkrechtspraak zijn geselecteerd, met

⁵ Deze zaken worden zonder menselijke tussenkomst vastgesteld en bevatten daarom geen dossierstukken.

uitzondering van de zaken die zijn uitgesloten via dossieronderzoek (zie paragraaf 2.2). Dit leidt tot een definitieve dataset van 465 zaken. De verdeling van rechtsgebieden, het aantal wijkrechtspraakzaken per advocaat en per rechtzoekende, en de rechtbanklocatie waar de zitting plaatsvond zijn geanalyseerd.

2.4 Enquête-onderzoek

De vragenlijst is in drie fasen verzonden naar in totaal 241 advocaten die bij ten minste één gedeclareerde toevoeging de toeslag aanvroegen. De eerste verzending vond plaats op 12 februari 2025, met een herinneringsmail op 6 maart 2025. Deze eerste verzending ging uitsluitend naar de 67 advocaten die op dat moment ten minste twee toevoegingen hadden gedeclareerd, met het doel om andere advocaten de kans te geven meer ervaring op te doen met de subsidieregeling alvorens zij de vragenlijst zouden ontvangen. Op 30 april 2025 is de groep aangeschreven die na de eerste verzending ook was gaan behoren tot de groep met minimaal twee gedeclareerde toevoegingen, bestaande uit 24 advocaten, met een herinneringsmail op 8 mei 2025. Op 15 mei 2025 is de vragenlijst gestuurd naar alle 150 advocaten die op dat moment één toevoeging hadden gedeclareerd, met een herinneringsmail op 5 juni 2025.

De vragenlijst is aanvankelijk door 66 advocaten geheel of gedeeltelijk ingevuld. Respondenten die minder dan de helft van de vragen hadden ingevuld zijn uitgesloten, met als doel om alle vragen onderling vergelijkbaar te houden door de onderliggende respondentgroep nagenoeg consistent te houden. Hiermee bleef een netto respons over van 60 advocaten; een responspercentage van 25%.

De responsgroep is gecontroleerd op representativiteit door deze af te zetten tegen alle advocaten met gedeclareerde wijkrechtspraakzaken binnen de regeling (Bijlage 1). De advocaten in de responsgroep blijken qua (sub)rechtsgebied en locatie van hun wijkrechtspraakzaken niet significant te verschillen van de totale populatie. De respondenten zijn op deze vlakken dus representatief voor de totale populatie.

De antwoorden zijn geanalyseerd op verschillen tussen wijkrechtspraaklocaties via de Fisher's exact toets en eenwegvariantieanalyses. Waar tweezijdig significante verschillen werden gevonden, zijn deze in de resultatensectie benoemd.

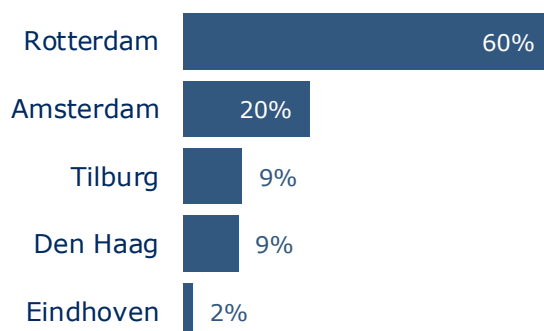
3 Resultaten

3.1 Verloop en kenmerken van wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling

3.1.1 Locaties en rechtsgebieden

Tussen 5 januari 2024 en 1 juli 2025 zijn er 465 toevoegingen voor wijkrechtbankzaken afgegeven die inmiddels ook zijn gedeclareerd. De meeste zaken zijn behandeld in Rotterdam en Amsterdam (Figuur 3).

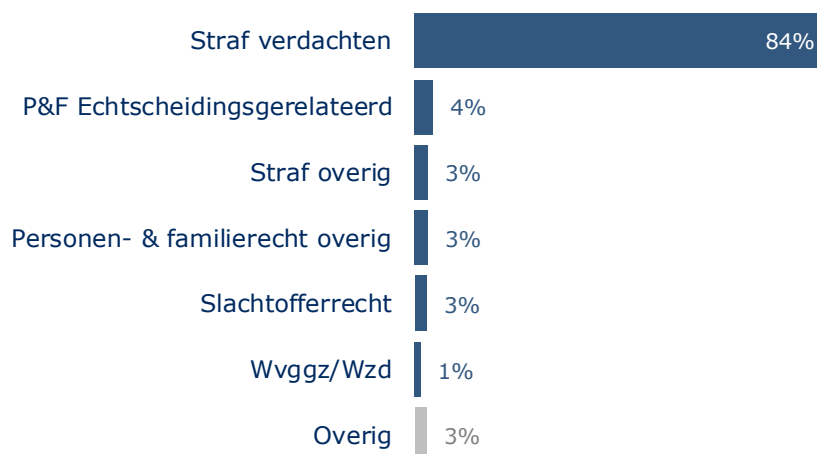
Het Huis van het Recht in Heerlen komt niet terug in de cijfers, omdat daar uitsluitend schuldenproblematiek wordt behandeld (zie paragraaf 1.3Figuur 1) en die zaken doorgaans geen toevoegingen betreffen.

Figuur 3. Locatie waar de wijkrechtspraakzitting plaatsvond zoals opgegeven bij declaratie (bij 1 zaak onbekend; n=464).

Verreweg het grootste deel van de toevoegingen voor wijkrechtspraak is verstrekt voor verdachten in een strafzaak (Figuur 4). Dat ligt in de lijn der verwachting, omdat de wijkrechtspraakinitiatieven veelal opgezet zijn voor strafrechtelijke zaken (zie paragraaf 1.3). Andere rechtsgebieden die voorkomen bij wijkrechtspraak kunnen samenhangen of tegelijk behandeld worden met strafrechtelijke problematiek en zo bij wijkrechtspraakzittingen terechtkomen.

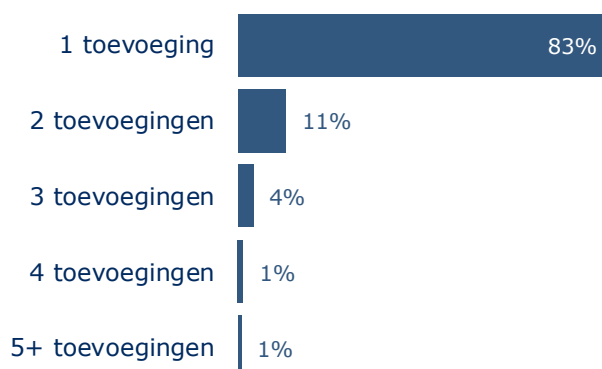

Figuur 4. (Sub)rechtsgebieden van wijkrechtbankzaken binnen de subsidieregeling (n=465). 'Overig' bevat alle (sub)rechtsgebieden die minder dan vijf keer voorkwamen.

3.1.2 Aantal toevoegingen per rechtzoekende en advocaat

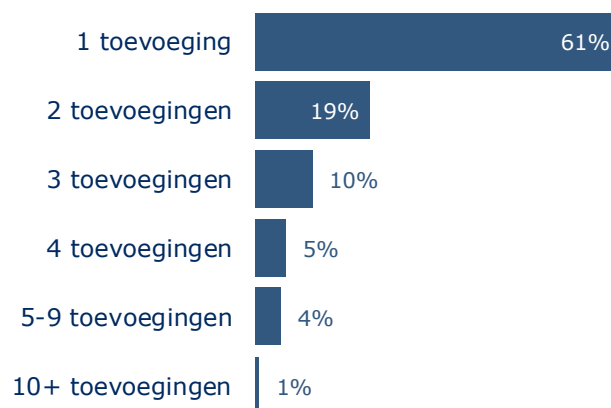
Er zijn aan 369 rechtzoekenden binnen de subsidieregeling toevoegingen verstrekt. De meeste van hen hadden één toevoeging, maar het komt ook voor dat rechtzoekenden meerdere toevoegingen voor wijkrechtspraak ontvangen (Figuur 5).

Figuur 5. Aantal wijkrechtspraaktoevoegingen per rechtzoekende (n=369).

Binnen de onderzoeksperiode zijn wijkrechtspraaktoevoegingen afgegeven aan 251 advocaten. Meer dan de helft van de advocaten heeft eenmalig een wijkrechtspraaktoevoeging behandeld (Figuur 6). Enkele advocaten hebben veel ervaring met toevoegingen bij wijkrechtspraakzaken. Sommige wijkrechtspraakinitiatieven, zoals Rotterdam, werken met een lijst van advocaten die wijkrechtspraakzaken behandelen. Hierbij is het dus logisch (en gewenst) dat een kleine groep advocaten veel wijkrechtspraakzaken doet.

Figuur 6. Aantal wijkrechtspraaktoevoegingen per advocaat (n=251).

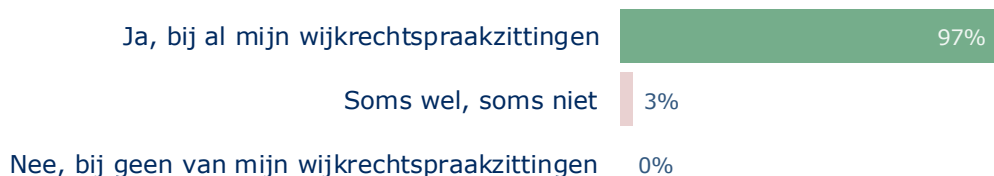
3.2 Ervaringen van advocaten

3.2.1 Bekendheid met de regeling

Uit de voorbereidende gesprekken en het bijwonen van wijkrechtbankzittingen voorafgaand aan het onderzoek bleek dat advocaten vooraf niet altijd op de hoogte zijn dat de zitting een wijkrechtspraakzitting betreft. Ook bleek dat advocaten soms informatie missen met betrekking tot de werking van de subsidieregeling. Daarnaast gaf één advocaat tijdens de bijgewoonde zitting aan eerst bij het verkeerde adres te hebben gestaan. Om te achterhalen of dit incidenten waren of een bredere trend, is in de enquête gevraagd of men vooraf op de hoogte was dat de zitting een wijkrechtspraakzitting betrof (Figuur 7).

Vrijwel alle respondenten geven aan voorafgaand aan hun zitting(en) op de hoogte te zijn geweest van het feit dat het een wijkrechtspraakzitting betrof.

"Was u voorafgaand aan uw wijkrechtspraakzitting(en) op de hoogte van het feit dat het een wijkrechtspraakzitting betrof?"

Figuur 7. Verdeling van antwoorden op de getoonde vraag over het vooraf op de hoogte zijn van de aard van de zitting (n=60).

Ook is er gevraagd naar hoe men voor het eerst hoorde van de toeslag die verkregen kan worden voor wijkrechtbankzaken via de subsidieregeling (Figuur 8). Dit schetst een verdeeld beeld, met iets meer dan de helft van de respondenten die van de toeslag hoorde via de (declaratie bij de) Raad. Drie respondenten gaven (bij 'Anders, namelijk') aan betrokken te zijn bij de opzet van wijkrechtspraak in hun regio en op die manier ermee bekend te zijn. Twee respondenten gaven aan niet bekend te zijn met de toeslag. Dit is opmerkelijk omdat de respondenten allen advocaten zijn die ten minste eenmaal de toeslag hebben gedeclareerd.

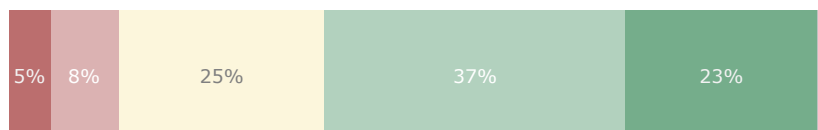

Figuur 8. Verdeling van antwoorden op de getoonde vraag over waar men voor het eerst hoorde over de subsidieregeling (n=60). Het antwoord gemarkeerd met (*) was oorspronkelijk niet opgenomen in de enquête, maar is geconstrueerd uit de gegeven antwoorden bij 'Anders, namelijk'.

De meerderheid van de respondenten vindt dat ze tijdig is geïnformeerd over de subsidieregeling (60%; Figuur 9) en dat de beschikbare informatie over de subsidieregeling duidelijk is (53%; Figuur 9). Een kwart van de respondenten is neutraal over de informatie, en een klein deel is negatief.

Ik ben tijdig geïnformeerd over de subsidieregeling

De beschikbare informatie over de subsidieregeling is duidelijk

Figuur 9. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stellingen (n=60).

3.2.2 Werkzaamheden voor wijkrechtspraakzaken

Aanvullende werkzaamheden

Om een beeld te krijgen van het extra werk dat advocaten uitvoeren ten behoeve van wijkrechtbankzaken is aan respondenten gevraagd welke werkzaamheden zij aanvullend hebben uitgevoerd ten opzichte van een reguliere zaak (Figuur 10).

Vrijwel alle respondenten (in totaal 98%) gaven aan voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting overleg te voeren met de cliënt: over het wijkrechtspraaktraject en/of om (multi)problematiek op andere leefgebieden in kaart te brengen. Een groot deel van de respondenten geeft verder aan dat zij voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting de samenwerking zoeken met andere partijen, namelijk door relevante contextinformatie te delen, proactief af te stemmen, een multidisciplinair casusoverleg bij te wonen, een (kans)traject te organiseren, en/of te inventariseren welke partijen bij de zitting moeten zijn.⁶

Figuur 10. Verdeling van antwoorden op de getoonde vraag over aanvullende werkzaamheden (n=59).

Opvallend was dat het vooraf inventariseren van lopende en nieuwe interventies door geen van de tien respondenten in Amsterdam werd aangevraagd.⁷ De twee respondenten die 'Anders, namelijk' aankruisten, geven aan op dat moment nog geen contact te kunnen krijgen met de cliënt. Tijdens een gesprek met een rechter voorafgaand aan het onderzoek, deelde zij deze ervaring ook: "Het kost

⁶ 80% van de respondenten vinkte ten minste één van deze werkzaamheden aan.

⁷ Een Fisher's Exact test toonde een significant verschil van locatie op het wel of niet aanvinken van deze optie (bij vergelijking van respondenten met zaken in uitsluitend Amsterdam, uitsluitend Rotterdam, en uitsluitend overige locaties; $p=.04$), maar via post-hoc-tests voor paarsgewijze vergelijking kon geen locatie worden aangewezen die significant afwijkt van de andere twee. De resultaten bieden daarmee beperkt zich op of het opvallende nulresultaat in Amsterdam gerepliceerd zou worden bij een grotere steekproef.

vaak veel moeite om verdachten hier aan tafel te krijgen: belletjes, appjes. Vaak komen verdachten ook niet opdagen.”

Verwachtingen over de werkzaamheden

Uit de voorbereidende gesprekken bleek dat het beeld bestaat dat advocaten niet altijd weten welke (extra) werkzaamheden van hen verwacht worden in wijkrechtbankzaken. Daarom is in dit onderzoek aan respondenten gevraagd of dit duidelijk was (Figuur 11). Iets meer dan de helft van de respondenten (57%) zegt dat het voor hen (heel) duidelijk is welke (extra) werkzaamheden verwacht worden bij wijkrechtbankzaken binnen de subsidieregeling. Een aanzienlijke groep antwoordt hier neutraal op. Hoewel uit figuur 10 blijkt dat het grootste deel van de respondenten wel aanvullende werkzaamheden verricht, stellen sommige advocaten dat het niet duidelijk is welke (extra) werkzaamheden van ze verwacht worden. Een wijkrechter zei eerder hierover dat wijkrechtspraak op de meeste plekken een relatief nieuw initiatief is, dus dat advocaten ook nog moeten wennen aan de manier van werken.

Het is voor mij duidelijk welke (extra) werkzaamheden van mij verwacht worden bij wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling

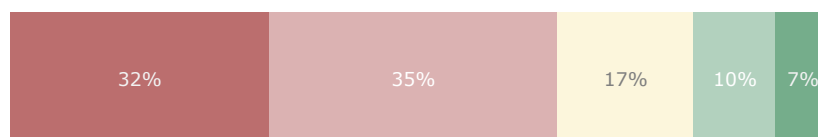

Figuur 11. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

Kwaliteitseisen

Voor het behandelen van wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling worden geen extra kwaliteitseisen gesteld aan advocaten. Dit is ook lastig gezien de diversiteit van de initiatieven en de verschillen in de uitvoering van extra (voorbereidende) werkzaamheden. Aan de respondenten is gevraagd of men vindt dat er extra kwaliteitseisen gesteld moeten worden (Figuur 12). Twee derde van de respondenten (67%) vindt dit niet nodig. Een respondent licht toe: “Extra kwaliteitseisen lijkt mij niet nodig. Wel mag er meer commitment gevraagd worden bij de doelen van de wijkrechtspraak.”

Ik vind dat er extra kwaliteitseisen gesteld zouden moeten worden aan advocaten die binnen de subsidieregeling wijkrechtspraakzaken doen

Figuur 12. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

3.2.3 Tijdsbesteding en vergoeding

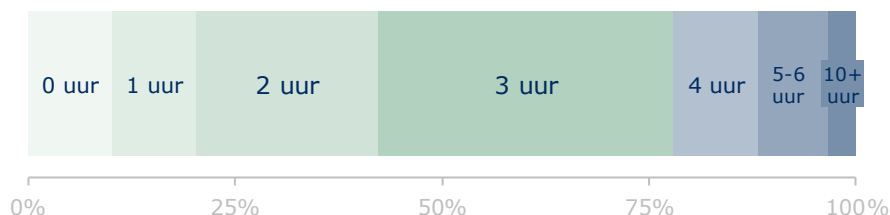
De respondenten waren naar eigen schatting gemiddeld 2.8 uur ($SD=2.3$) extra tijd per wijkrechtbankzaak kwijt aan aanvullende werkzaamheden. In totaal gaf 78% van de respondenten aan drie uur of minder te besteden aan de extra werkzaamheden (Figuur 13). De gemiddelde extra

tijdsbesteding past hiermee voor een groot deel van de respondenten binnen de drie punten aanvullende vergoeding voor wijkrechtspraakzaken. Een klein deel van de respondenten (22%) geeft aan meer dan drie uur te besteden aan extra werkzaamheden.

De respondenten die aangaven geen extra tijd te hebben besteed (10%) gaven ofwel aan geen extra werkzaamheden te hebben uitgevoerd, of hadden enkel het aanvullend overleg met de cliënt en/of het langer duren van de zittingen aangevinkt. Op basis van hun antwoord van nul uur zien zij die tijd mogelijk niet als 'extra', maar als onderdeel van hun reguliere werkzaamheden.

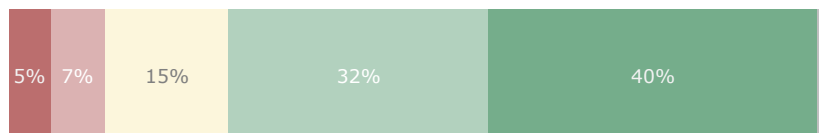
Hoeveel extra tijd bent u gemiddeld per zaak kwijt geweest aan die aanvullende werkzaamheden? *Geef een schatting in uren.*

Figuur 13. Verdeling van het aantal uren dat extra wordt besteed aan wijkrechtspraakzaken (n=59). De ingevulde getallen zijn ten behoeve van visualisatie afgerond op hele uren en daarna gecategoriseerd.

Met de vraag of toeslag toereikend is voor de extra werkzaamheden die advocaten uitvoeren, is drie kwart van de respondenten het eens (Figuur 14). Slechts 12% van de respondenten acht de toeslag niet toereikend. De geschatte gemiddelde tijdsbesteding van deze groep lag overigens rond het gemiddelde (2.7 uur). Geen van deze respondenten schatte in gemiddeld meer dan vijf uur extra tijd te besteden.

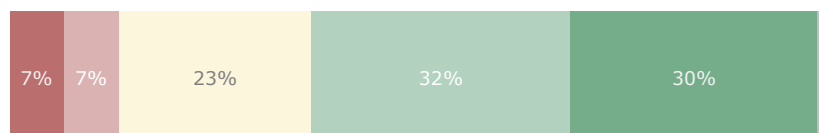
Ik vind drie punten per wijkrechtspraakzaak toereikend voor de werkzaamheden die ik nu extra uitvoer

Figuur 14. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

Het merendeel van de respondenten (62%) stelt binnen drie uur alle benodigde extra werkzaamheden voor een wijkrechtbankzaak uit te kunnen voeren (Figuur 15). Een kwart van de respondenten geeft aan neutraal te staan tegenover de mate waarin drie uur toereikend is.

Ik kan binnen drie uur alle extra werkzaamheden uitvoeren die ik nodig acht voor een wijkrechtspraakzaak

Figuur 15. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

De (helemaal-)oneens-antwoorden op bovenstaande twee stellingen kwamen niet volledig van dezelfde groep respondenten. Sommigen gaven aan niet alle werkzaamheden in drie uur te kunnen afronden, maar waren neutraal of positief over het aantal van drie punten. Een enkeling had wel genoeg aan drie uur, maar vond de vergoeding onvoldoende.

3.2.4 Aanvraag van de toeslag

De respondenten zijn overwegend positief over het aanvragen van de toeslag (Figuur 16). De meesten vinden het duidelijk hoe de toeslag aangevraagd moet worden (84%), gemakkelijk om de toeslag aan te vragen (86%), en dat de vaststelling bij de Raad het juiste moment is om de toeslag aan te vragen (90%).

Het is duidelijk hoe de toeslag aangevraagd moet worden

Het is gemakkelijk om de toeslag aan te vragen

Ik vind de vaststelling bij de Raad het juiste moment om de toeslag aan te vragen

Figuur 16. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stellingen (n=58).

3.2.5 Algemeen beeld van de regeling

Het grootste deel (83%) van de respondenten staat positief tegenover het bestaan van de subsidieregeling (Figuur 17). Een klein deel van de respondenten staat er negatief tegenover (10%). Dit zijn uitsluitend respondenten die zaken bij het wijkrechtspraakinitiatief in Rotterdam behandeld hadden. De groep respondenten met uitsluitend zaken in Rotterdam antwoordde dan ook significant negatiever op deze stelling dan de andere respondenten ($F(1, 57) = 5.52, p = .02, \eta^2 = .08$).

De reden voor het (helemaal) oneens zijn met de stelling is door de meesten niet toegelicht. Een deel van hen was eveneens ontevreden over de verhouding tijd tegenover vergoeding. Eén respondent vond wijkrechtspraak ongeschikt voor strafzaken en één respondent vond het onduidelijk welke extra werkzaamheden verwacht werden. Eén respondent liet zich op andere vragen niet negatief uit en gaf ook geen toelichting.

Ik ben positief over het feit dat er een subsidieregeling voor wijkrechtspraakzaken is

Figuur 17. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

Een groot deel van de respondenten (83%) geeft aan dat de subsidieregeling positief bijdraagt aan de wijkrechtspraakinitiatieven (Figuur 18). Een klein deel (13%) is het daar niet mee eens. Bij deze antwoorden is geen toelichting gegeven door respondenten.

De subsidieregeling draagt positief bij aan de wijkrechtspraakinitiatieven

Figuur 18. Verdeling van antwoorden (helemaal oneens – helemaal eens) op de getoonde stelling (n=60).

Aan de veertien respondenten die al vóór het bestaan van de subsidieregeling optraden in wijkrechtbankzaken is gevraagd in hoeverre de komst van de subsidieregeling hun optreden in wijkrechtbankzaken heeft beïnvloed. Elf van hen (79%) geven aan dat het hun optreden niet heeft beïnvloed. Vijf van hen voegden hieraan toe dat hoewel het hun optreden niet heeft veranderd, ze nu wel waardering en beloning ervaren voor het extra werk dat ze doen. Eén respondent gaf aan door de komst van de subsidieregeling minder zaken te doen. Twee respondenten gaven geen antwoord.

4 Conclusie en discussie

4.1 Beantwoording van de deelvragen

Onderstaand zullen de deelvragen worden beantwoord. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

"Wat zijn de ervaringen met de (extra werkzaamheden die worden vergoed onder de) landelijke Subsidieregeling Wijkrechtspraak?"

Wat is het verloop van het aantal wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling?

In de onderzoeksperiode zijn er 465 toevoegingen voor wijkrechtspraakzaken afgegeven en gedeclareerd. De meeste zaken zijn behandeld op de locaties in Rotterdam en Amsterdam. De toevoegingen zijn verstrekt aan 369 rechtzoekenden en 251 advocaten. Meer dan de helft van de advocaten heeft één wijkrechtspraakzaak binnen de regeling gedeclareerd in de onderzoeksperiode. Enkele advocaten hebben meer ervaring met wijkrechtspraak binnen de regeling.

Wat zijn de kenmerken van de wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling?

Verreweg het grootste deel van de toevoegingen voor wijkrechtspraak is verstrekt voor verdachten in een strafzaak. Dat ligt in de lijn der verwachting, omdat de wijkrechtspraakinitiatieven veelal opgezet zijn voor strafrechtelijke zaken.

Wat zijn ervaringen van advocaten met de subsidieregeling?

Voor wijkrechtbankzaken dienen extra werkzaamheden verricht te worden. Vrijwel alle respondenten gaven aan voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting overleg te voeren met de cliënt. Een groot deel van de respondenten geeft verder aan dat zij voorafgaand aan de wijkrechtbankzitting de samenwerking zoeken met andere partijen.

Het is niet voor alle advocaten duidelijk welke (extra) werkzaamheden verwacht worden binnen wijkrechtspraak. In lijn met de andere stellingen over de informatievoorziening roept dit de vraag op of er nog winst te behalen valt in de informatievoorziening.

Het merendeel van de respondenten vindt het niet nodig om aanvullende kwaliteitseisen in te voeren. Een klein deel van de respondenten acht dit wel nodig. Hierover werd door een respondent toegelicht dat er meer commitment zou kunnen zijn van advocaten. Het grootste deel van de respondenten staat positief tegenover het bestaan van de subsidieregeling. Daarbij zijn de respondenten overwegend positief over het aanvragen van de toeslag.

De gemiddelde extra tijdsbesteding van respondenten in het kader van de subsidieregeling past naar hun eigen schatting binnen de drie punten aanvullende vergoeding voor wijkrechtspraakzaken. Daarbij vindt een groot deel van de respondenten de toeslag toereikend.

4.2 Discussie

Het voorliggende onderzoek was op enkele vlakken beperkt door de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van data. Deze beperkingen zijn hieronder toegelicht.

4.2.1 Registratie door de Raad

In het voorliggende onderzoek kon uitsluitend worden gerapporteerd over gedeclareerde wijkrechtspraakzaken binnen de regeling, en niet over aangevraagde toevoegingen. De reden hiervoor is dat pas bij declaratie kan worden aangegeven dat de zaak binnen de regeling valt.

Daarnaast is de betrouwbaarheid van de systeemdata moeilijk vast te stellen. Uit het dossieronderzoek bleek dat er zaken waren gedeclareerd als wijkrechtspraakzaken, terwijl de stukken aantoonde dat de zitting plaatsvond op een locatie waar geen wijkrechtspraakzaken worden behandeld. Dit heeft geleid tot de conclusie dat bij sommige declaraties mogelijk onterecht wijkrechtspraak is aangevinkt.

De omvang van deze incorrecte groep declaraties is onbekend, wegens het hoge aantal zaken binnen High Trust, waarbij geen stukken voorhanden zijn.⁸ Het is daarmee mogelijk dat het voorliggende onderzoek gedeeltelijk rapporteert over wijkrechtspraakzaken die in werkelijkheid geen wijkrechtspraakzaken waren. Deze zaken konden niet allemaal worden geïdentificeerd noch uitgesloten. Tevens is het mogelijk dat er wijkrechtbankzaken zijn waarvoor de subsidieregeling onterecht niet is aangesproken en die derhalve niet zijn meegenomen in dit onderzoek.

4.2.2 Verschillen tussen initiatieven

Elk wijkrechtspraakinitiatief heeft zijn eigen opzet en aanpak. Zo is er op sommige locaties gekozen om met een vaste groep advocaten te werken. Bij andere locaties is er gekozen om zaken op postcode te selecteren, waardoor alle advocaten bij de wijkrechtbank terecht kunnen komen. Ook bepaalt elke wijkrechtbank zelf welk soort zaken en (sub)rechtsgebieden behandeld worden in de wijkrechtbank.

Deze verschillen maken dat de ervaringen van advocaten per initiatief verschillend kunnen zijn. Daarmee verschilt het mogelijk ook per initiatief hoe advocaten denken over de subsidieregeling. Om dit te ondervangen zijn de enquêteresultaten geanalyseerd op verschillen tussen wijkrechtspraaklocaties. Wegens de kleine absolute aantallen respondenten per locatie, is het echter mogelijk dat er verschillen bestaan die met het voorliggende onderzoek niet statistisch konden worden aangetoond. Deze beperking bemoeilijkt het beantwoorden van de hoofdvraag van dit onderzoek.

⁸ Meer informatie over High Trust vindt u op www.raadvoorrechtsbijstand.org/over/raad-doet/high-trust.

Literatuurlijst

Bauw, E., Hartendorp, R.C., Koenraadt, R.M., Ramakers, A.A.T. & Simon Thomas, M.A. (2024). *Planevaluatie wijkrechtspraak*, Universiteit Utrecht en Universiteit Leiden.

Raad voor de rechtspraak / B. Derksen, *Blauwdruk wijkrechtspraak*, 1 december 2022 (Blauwdruk Wijkrechtspraak).

Bijlage 1. Representativiteit van de enquêterespons

Via chi-kwadraattoetsen voor verdeling is gecontroleerd of de responsgroep voldoende overeenkomt met de totale populatie om hiervoor representatief te zijn.

De responsgroep wijkt met betrekking tot het (sub)rechtsgebied van de behandelde zaken niet af van de totale populatie (zie Tabel 1; $\chi^2(6, 127) = 5.93, p = .43$).

(Sub)rechtsgebieden	% over alle zaken	% onder zaken van respondenten	Δ
Straf verdachten	84%	82%	-2%
P&F Echtscheidingsgerelateerd	4%	6%	+2%
Straf overig	3%	6%	+2%
Personen- & familierecht overig	3%	3%	0%
Slachtofferrecht	3%	2%	-1%
Wvggz/Wzd	1%	0%	-1%
Overig	2%	2%	0%

Tabel 1. Vergelijking van de verdeling over (sub)rechtsgebieden tussen alle gedeclareerde wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling (n=465) en de gedeclareerde wijkrechtspraakzaken van de responsgroep (n=127).

De responsgroep wijkt met betrekking tot de locatie van de behandelde zaken ook niet af van de totale populatie (zie Tabel 2; $\chi^2(4, 126) = 6.54, p = .16$).

Locatie van de zaak	% over alle zaken	% onder zaken van respondenten	Δ
Rotterdam	60%	70%	+10%
Amsterdam	20%	15%	-5%
Tilburg	9%	10%	0%
Den Haag	9%	5%	-4%
Eindhoven	2%	1%	-1%

Tabel 2. Vergelijking van de verdeling over locaties tussen alle gedeclareerde wijkrechtspraakzaken binnen de subsidieregeling (één keer onbekend; n=464) en de gedeclareerde wijkrechtspraakzaken van de responsgroep (één keer onbekend; n=126).

kenniscentrum
stelsel gesubsidieerde rechtsbijstand

Contact

kenniscentrum@rvr.org